

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

EKSPERTYZA

Zasady tworzenia partnerstwa publiczno - społecznego na prowadzenie Centrum Organizacji Pozarządowych i Inicjatyw Obywatelskich

opracowana w ramach projektu

**„Potencjał – Działanie - Rozwój:
nowy wymiar współpracy Miasta Płocka i płockich organizacji
pozarządowych”**

**Program Operacyjny Kapitał Ludzki
Priorytet V. Dobre rządzenia Działanie 5.4. Rozwój potencjału trzeciego sektora
Poddziałanie 5.4.2. Rozwój dialogu obywatelskiego**

Płock, lipiec 2014

Strona 1

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

**Stowarzyszenie
Academia Economica**

**Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku**

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

- I. Partnerstwo
- II. Centra Wspierania Organizacji Pozarządowych w Polsce
- III. Rekomendacje, propozycje rozwiązań w Płocku

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

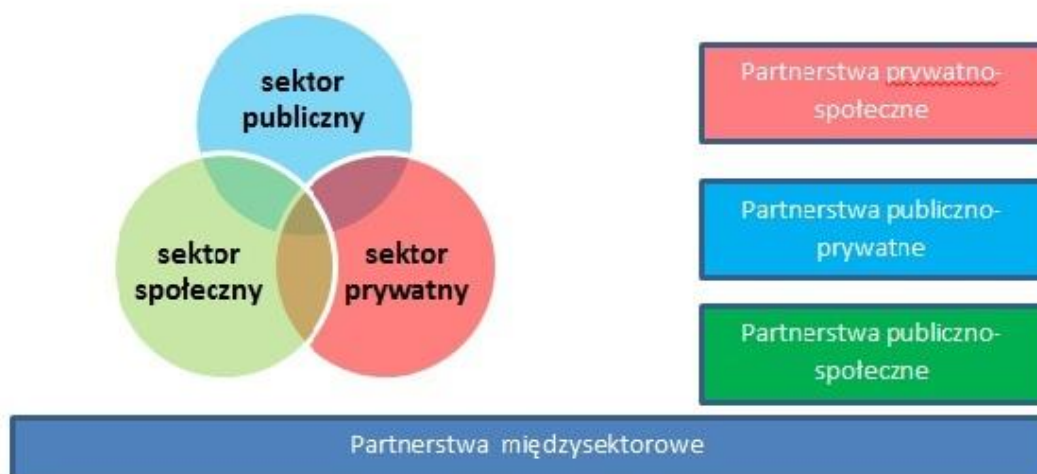

I. Partnerstwo

Odnosząc się do zagadnienia współpracy międzysektorowej, rozumianej jako dobrowolna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której łączą one siły, by osiągnąć wspólny cel, należy uwzględnić fakt, iż działania każdego z sektorów są inne, każdy z nich pełni odrębną rolę w lokalnej społeczności i cechuje się odmiennymi celami. Niemniej jednak, tego rodzaju różnorodność i łączenie możliwości każdego z sektorów w ramach współpracy daje potencjalną gwarancję nowego, lepszego rozwoju.¹

Definicje partnerstwa w kontekście biznesowym zdefiniowane przez twórców Encyklopedii Britannica przyjęto jako: „Partnership, voluntary association of two or more persons for the purpose of managing a business enterprise and sharing its profits or losses” co można przetłumaczyć następująco: „partnerstwo, dobrowolne zrzeszenie dwóch lub więcej osób w celu zarządzania przedsiębiorczości i dzielenie zysków lub strat.”²

Partnerstwa międzysektorowe:³

¹ <http://www.kadry.abc.com.pl/czytaj/-/artykul/wspolpraca-miedzysektorowa-jako-narzedzie-promowania-csr-na-terenie-warmii-i-mazur, stan 18.07.2014r.>

² <http://www.britannica.com/>

³ <http://odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/partnerstwo-jako-narzedzie-spolecznej-odpowiedzialnosci-biznesu/>

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Partnerstwo prywatno - społeczne zawierane jest najczęściej w celu rozwiązywania konkretnych problemów społecznych, środowiskowych, zdrowia, edukacji, lokalnych lub innych.

Partnerstwo publiczno - prywatne (PPP) zawierane jest nie w celu rozwiązywania konkretnych problemów, a raczej w celu tworzenia warunków (infrastruktury, polityki) mających istotne społeczne implikacje. Warto wskazać, że partnerstwo publiczno- prywatne (PPP) nie może być traktowane, jako partnerstwo na rzecz społecznej odpowiedzialności biznesu, ponieważ CSR nie jest narzędziem polityki. Pomimo iż PPP dostarczają możliwości by zwalczać i eliminować problemy społeczne poprzez integrację działań prywatnych i publicznych są jednak narzędziami polityki.

Partnerstwo publiczno - społeczne opiera się najczęściej na kontraktowaniu i zlecaniu usług publicznym organizacjom pozarządowym. Zwykle są to usługi związane z rynkiem pracy oraz pomocą społeczną. W tym kontekście tego rodzaju partnerstwa również nie mogą być rozważane, jako narzędzie CSR. Są one, bowiem narzędziami służącymi do realizacji pewnych założeń, polityk i zadań sektora publicznego.

Partnerstwo międzysektorowe składające się z przedstawicieli wszystkich trzech sektorów to zwykle duże partnerstwa zawierane w celu realizacji regionalnych ogólnokrajowych czy też międzynarodowych projektów. Koncentrują się one głównie na tematach związanych z rozwojem gospodarczym, rozwojem lokalnym, zrównoważonym rozwojem, pomocy społecznej, opiece zdrowotnej.

Powyższa typologia wskazuje, więc, że w rozważaniach nad aktywnością społeczną mogą być brane pod uwagę tylko dwa rodzaje spośród zidentyfikowanych partnerstwa tj. partnerstwa międzysektorowe oraz prywatno - społeczne.⁴

⁴ Por. J. Selsky, B. Parker "Cross-Sector Partnerships to Address Social Issues: Challenges to Theory and Practice" Journal of Management, Vol. 31 No. 6, December 2005

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Partnerstwo w kontekście ustawy o pożytku publicznym i wolontariacie

Partner	Instytucja uczestnicząca w realizacji projektu, zaangażowana finansowo i merytorycznie. Partner działa na podstawie zapisów umowy o partnerstwie, która stanowi załącznik do formularza wniosku o dofinansowanie realizacji projektu. Decyzja o zawarciu partnerstwa musi być podjęta przed złożeniem wniosku o dofinansowanie. Partner ma także obowiązek poddania się kontroli, a także założenia subkonta, na które lider projektu przekazuje otrzymane środki finansowe.
Partnerstwo publiczno - społeczne	forma współpracy pomiędzy jednostkami publicznymi a podmiotami niezaliczanymi do sektora finansów publicznych i niedziałającymi w celu osiągnięcia zysku, na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. Nr 96 poz. 873, z późn. zm.)
Partnerstwo w projekcie	sformalizowana współpraca, oparta na zapisach umowy o partnerstwie, pomiędzy liderem projektu a partnerem/partnerami. Należy pamiętać, że partner realnie uczestniczy w realizacji projektu, zarówno finansowo, jak i merytorycznie - realizując poszczególne zadania. Partnerstwo daje dodatkowe korzyści i pozwala osiągać zakładane rezultaty, sprawia także, że projekt ma bardziej kompleksowy charakter.
Partnerzy społeczni	organizacje pracodawców i pracowników uczestniczące w dialogu społecznym.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Partnerstwo publiczno - społeczne jest formą współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. Celem głównym współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym, poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi. Służyć temu może wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji ważnych celów społecznych.⁵

Partnerstwo publiczno społeczne jest kwintesencją konstytucyjnej zasady pomocniczości, której szczególnego znaczenia nadaje stwierdzenie: tak mało państwa, jak to jest możliwe, tak dużo państwa, jak to jest konieczne. W tym kontekście, niezbędne jest nadanie odpowiedniego znaczenia inicjatywom obywatelskim, z udziałem sektora organizacji pozarządowych, poprzez tworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego, dialogu obywatelskiego, postaw obywatelskich kształtujących różnorodne formy partycypacji społecznej, a tym samym przyczynienie się do dynamicznego rozwoju koncepcji uspołecznionej formuły usług społecznych.⁶

Istotą Partnerstwa Publiczno Społecznego (PPS) w polskim kontekście jest współdziałanie organizacji pozarządowych lub instytucji kościelnych z jednostkami samorządu terytorialnego w realizacji lokalnych projektów społecznych w oparciu o partnerstwo (nie jest to zlecanie zadań).

Propozycja z nowelizacji Ustawy o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie

- PPS mają działać w formie związków stowarzyszeń,
- Będą podlegać rejestracji w KRS, a w związku z tym będą posiadać osobowość prawną,

⁵ <http://www.prawoipartnerstwo.pl/stara/PDF/3.pdf>

⁶ <http://www.pnec.org.pl/fio/page/partnerstwo.html>

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Majątek PPS złożony będzie z wkładów partnerów, PPS nie może prowadzić działalności gospodarczej, prowadzi działalność nie przynoszącą zysku
- Podmioty zamierzające utworzyć PPS ogłaszają quasi konkurs, pluralizując proces naboru.
- Tworzony jest fundusz statutowy
- Należy pamiętać, że póki co jest to projekt nowelizacji ustawy.
- PPS pozwala zaangażować samorząd terytorialny w rozwiązywanie ważnych problemów społecznych i współpracować z nim na zasadzie równorzędności stron (brak relacji zamawiający-wykonawca)
- Bardzo dobre narzędzie do wspólnej realizacji partnerskich projektów europejskich

Powody budowania partnerstw ⁷

Europa	Polska
Kto/co wpłynęło na utworzenie	
Charyzmatyczne postacie Obecność europejskich i krajowych programów Lokalna władza	Organizacje pozarządowe, zarówno Krajowe jak FPŚ, jak i lokalne Aktywne postacie Lokalna władza publiczna
Powody utworzenia	
Wspólne potrzeby i projekty Wspólna realizacja projektów Aktywizacja społeczności Wykorzystanie zasobów Pozyskanie środków Nowe związki	Łączenie i wspólna realizacja projektów Potrzeba integracji środowisk Udział w programie krajowym lub zagranicznym Aktywizacja lokalnej gospodarki Łatwiejszy dostęp do środków
Obszary merytoryczne	

⁷ Krzysztof Kwatera - Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Trener FAOW za <http://www.agro-info.org.pl/>

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

<p>Aktywizacja społeczności Rewitalizacja gospodarcza Zrównoważony rozwój Rekreacja/turystyka</p>	<p>Rozwój gospodarczy (turystyka, przedsiębiorczość, miejsca pracy) Ochrona środowiska Oświata</p>
Źródła finansowania projektów	
<p>Unia europejska - 20,0 % Lokalna władza (gminna) - 15,9 % Krajowa władza - 12,8 % Regionalna władza - 12,3% Prywatne - 7,6 %</p>	<p>Europejskie - 25,4 % Powiatowa władza - 20,5 % Krajowa władza - 15,5 % Pozarządowe - 14,5 % Regionalna władza - 9,1 %</p>
Najważniejsze osiągnięcia	
<p>Inicjacja projektów rozwojowych Wzmocnienie związków kooperacyjnych Współpraca lokalnych partnerów różnych poziomów Aktywizacja społeczności Tworzenie nowych miejsc pracy</p>	<p>Powstanie nowych organizacji pozarządowych, Aktywizacja społeczności Wspólne działania (w tym wspólne imprezy turystyczne i kulturalne) Integracja partnerów Opracowanie strategii lub wspólnej wizji</p>
Utrudnienia/Co przeszkadzało	
<p>Problemy z funduszami Problemy związane z dobrym zrozumieniem idei partnerstwa Brak motywacji wśród lokalnych ludzi do włączania się Trudności proceduralne</p>	<p>Brak finansowania, zwłaszcza dla działań operacyjnych Brak zrozumienia, w tym dla idei partnerstwa Brak strategii i procedur Brak zaufania i wiary</p>
Potrzeby	
<p>Dostępność i ciągłość finansowania Mniej biurokracji Większa autonomia i odpowiedzialność na poziomie lokalnym Większy udział społeczności Więcej zasobów ludzkich Włączenie nowych partnerów</p>	<p>Pozyskiwanie środków: (Konkretnych - 44,4 %, Tak, ale bez szczegółów - 38,9 %, Brak odpowiedzi - 11,1 %, Nie - 5,6 %) Pozyskania nowych Partnerów (głównie z biznesu)-88,9% Statusu prawnego i struktury organizacyjnej - 55,6 %, geograficznego obszaru działania - 44,4 %, objęcie nowych obszarów/dziedzin - 33,3 %</p>

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Partnerstwa w Polsce i w Unii Europejskiej są pod wieloma względami podobne: powodów tworzenia, składu Partnerstw i roli sektorów, warunków sprzyjających i trudności, szerszych osiągnięć

W Polsce większa rola organizacji pozarządowych

Większość polskich partnerstw nie ma strategii rozwoju i doświadczeń w zakresie udzielania dotacji

W Polsce dominują struktury nowe, nieformalne, wymagające wsparcia finansowego i merytorycznego na działania operacyjne w sprawach operacyjnych

Podsumowując należy zauważyć, że partnerstwa międzysektorowe mogą być realizowane w różnej konfiguracji. Nas interesujące partnerstwo publiczno społeczne w zależności od wyboru stron może mieć różny zakres ale opierać się będzie w każdym przypadku na współpracy organizacji pozarządowych i jednostki samorządu terytorialnego w celu realizacji zadania publicznego czy też zapotrzebowania społecznego. Analizując obecnie występujące w Polsce partnerstwa można je podzielić na sektorowe i terytorialne. Sektorowe ponieważ dotyczą jednego, wybranego sektora życia społeczno gospodarczego społeczności lokalnej. Terytorialne natomiast ze względu na swój zamknięty charakter wynikający choćby z możliwości finansowych samorządów oraz istniejący przepisów prawa. Odpowiadając na pytanie, które zadają różni badacze o potrzebę budowania partnerstw w różnej konfiguracji można z całą pewnością potwierdzić potrzebę ich tworzenia. Jednym z możliwych i występujących w Polsce partnerstw są wspólne projekty organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego w prowadzeniu „centrów wsparcia organizacji pozarządowych”. Niektóre z nich są powoływane na czas realizacji projektów choćby ze środków EFS ale również jako projekty wspólne – partnerskie.

II. Centra Wspierania Organizacji Pozarządowych w Polsce

Centra Wsparcia Organizacji Pozarządowych w naszym kraju mają różną konstrukcję organizacyjno prawną. Różnią się w zależności od uwarunkowań lokalnych.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Centrum może być prowadzone przez następujące podmioty:

- Organizację pozarządową
- Samorząd terytorialny
- Partnerstwo organizacji pozarządowych
- Partnerstwo organizacji pozarządowych i samorządu
- Inne podmioty wymienione w Ustawie o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie

Centrum może mieć różnorodne formy:

- Organizacja pozarządowa, której głównym celem statutowym jest wspieranie innych podmiotów i aktywnych obywateli działających na rzecz swojej społeczności lokalnej
- Partnerstwo organizacji pozarządowych (formalne bądź nieformalne)
- Wyodrębniony program w organizacji pozarządowej, która poza prowadzeniem centrum zajmuje się także inną działalnością programową
- Działanie organizacji pozarządowej – organizacja nie ma wydzielonego i nazwanego programu, ale udziela innym organizacjom wsparcia
- Komórka organizacyjna samorządu terytorialnego, np. wydział, referat.⁸

Centrum powinno opierać się na różnorodnych źródłach finansowania. Działalność

Centrum może być finansowana:

- ze środków zewnętrznych programów grantowych publicznych i prywatnych
- ze środków samorządów lokalnych na zasadzie zlecenia zadania – załącznik nr 2.
- ze środków własnych - możliwe jest wprowadzenie odpłatności za świadczone usługi
- działalności statutowej nieodpłatnej

⁸ Publikacja: Projekt “Q jakości sektora pozarządowego na Mazowszu-system wspierania i certyfikowania działalności usług centrów wsparcia i organizacji wspierających na Mazowszu” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przykładowe konstrukcje funkcjonujące na terenie kraju:

Płock

W Płocku Centrum ds. Organizacji Pozarządowych obecnie jest prowadzone w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miasta Płocka. Jego funkcjonowaniem na podstawie Regulaminu organizacyjnego Urzędu Miasta Płocka przyjętego Zarządzeniem Nr 2164/2011 Prezydenta Miasta Płocka z dnia 26 września 2012 r. z późniejszymi zmianami zajmuje się Pełnomocnik ds. Organizacji Pozarządowych i Centrum ds. Organizacji Pozarządowych. Misją Centrum jest wzmocnienie sektora pozarządowego i sektora obywatelskiego oraz wspieranie aktywności obywateli w działaniach na rzecz dobra wspólnego i poprawy jakości życia w społeczności lokalnej bądź regionalnej. Działania Centrum skierowane są przede wszystkim do organizacji pozarządowych i innych podmiotów określonych w Ustawie o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie, grup nieformalnych, w tym sąsiedzkich oraz aktywnych mieszkank i mieszkańców Miasta Płocka.

Olsztyn

Olsztyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych powstało dzięki staraniom Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyn. Od października 2007 do 13 grudnia 2008 roku prowadzone było przez Fundację "Inicjatywa Kobiet Aktywnych" FIKA w Olsztynie. Od 13 grudnia 2008 roku Olsztyńskie Centrum prowadzone jest przez Związek Stowarzyszeń "Razem w Olsztynie" oraz Fundację "Inicjatywa Kobiet Aktywnych". Jest to zrzeszenie podmiotów prawnych, które działają na rzecz innych organizacji pozarządowych w procesie ich tworzenia, integracji oraz działania oraz wspierają rozwój społeczności lokalnej. Związek Stowarzyszeń „Razem w Olsztynie” na celu popularyzację, promocję oraz profesjonalizację III sektora. Działalność statutowa Związku Stowarzyszeń zakłada działania na rzecz ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

pozarządowych, które opierają się na wspólnej pracy członków.

Celem Związku Stowarzyszeń jest budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez kształtowanie postaw prospołecznych oraz podniesienie sprawności działania organizacji pozarządowych, a szczególnie wspieranie organizacyjne, finansowe i prawne ich działań. Związek Stowarzyszeń jest organizacją usługową – pracuje dla, a nie w imieniu pozarządowych organizacji. Członkowie władz oraz pracownicy Związku Stowarzyszeń nie reprezentują publicznie organizacji pozarządowych. Pracownicy Związku Stowarzyszeń nie reprezentują opcji żadnej organizacji, nikogo nie preferują ani nie pomijają.

Wrocław

Wrocławskie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych SEKTOR 3 pełni funkcję m.in. inkubatora organizacji pozarządowych. Centrum działa od kwietnia 2007 roku. Prowadzone jest przez Fundację Wspierania Organizacji Pozarządowych „UMBRELLA” w formie zadania publicznego i jest finansowane z budżetu Gminy Wrocław. W ramach zadania FWOP zajmuje się: szkoleniami z zakresu zakładania i funkcjonowania organizacji pozarządowych, indywidualnym doradztwem m.in. z zakresu: prawa, księgowości, prowadzenia działalności, pozyskiwania funduszy, zarządzania organizacją, rozliczeń projektów, badań i ewaluacji, współpracy międzysektorowej i międzynarodowej, wolontariatu, organizacji szkoleń, budowania wizerunku organizacji i jej promocji, animacją społeczności lokalnych, udostępnianiem sal oraz miejsc do pracy przy komputerze.

Ponadto we Wrocławiu funkcjonuje Biuro ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Jego celem jest między innymi koordynacja współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi; współdziałanie z komórkami organizacyjnymi Urzędu oraz miejskimi jednostkami organizacyjnymi w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, w szczególności w zakresie udzielania dotacji na realizację zadań publicznych; prowadzenia i

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

aktualizacji elektronicznej bazy danych o organizacjach pozarządowych działających na terenie Wrocławia, w tym realizujących zadania publiczne z budżetu Miasta; prowadzenie serwisu informacyjnego dla organizacji pozarządowych na stronie internetowej Urzędu i w Biuletynie Informacji Publicznej; nadzór nad stowarzyszeniami wynikającego z realizacji ustawy – Prawo o stowarzyszeniach; nadzoru nad fundacjami wynikającego z ustawy o fundacjach; prowadzenie ewidencji uczniowskich klubów sportowych i pozostałych klubów nie prowadzących działalności gospodarczej; inicjowania i współorganizowania szkoleń dotyczących między innymi podnoszenia jakości pracy organizacji pozarządowych w sferze zadań publicznych, pozyskiwanie środków pozabudżetowych. Biuro działa w strukturach organizacyjnych Urzędu Miasta Wrocławia.

Łódź

Miasto Łódź w ramach własnej struktury organizacyjnej prowadzi oddział ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, którego celem jest zachęcanie do współpracy przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców. Zadaniem komórki jest między innymi pomoc w działalności merytorycznej, dotyczącej m.in. zasad funkcjonowania, finansowania oraz nawiązywania kontaktów z innymi jednostkami administracji publicznej i instytucjami, udzielanie informacji dotyczących współpracy Miasta z sektorem pozarządowym, upowszechnianie informacji nt. działalności łódzkich organizacji pozarządowych, w tym za pośrednictwem portalu Łódź Aktywnych Obywateli oraz poprzez listę mailingową organizacji pozarządowych będących w bazie Urzędu. Zadaniem komórki jest również obsługa Łódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, asystent Pełnomocnika Prezydenta Miasta Łodzi ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi oraz Pełnomocnika Prezydenta Miasta Łodzi ds. Równego Traktowania.

Jednakże 1999 roku spotkała się grupa osób, których połączyła wspólna pasja i zaangażowanie w pracę na rzecz rozwoju aktywności obywatelskiej. Wielu z nich miało za sobą doświadczenie w budowaniu własnych organizacji, często wykształcenie w kierunkach społecznych i humanistycznych. Widzieli, że niezbędne jest wsparcie przy

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

tworzeniu struktur pozarządowych; bez wiedzy i pomocy z zewnątrz grupom obywatelskim bardzo trudno było (i nadal jest) działać, więc dokładnie to postanowili robić – pomagać innym ludziom, grupom czy organizacjom. Od tej pory realizowali i wciąż realizują wiele działań, których celem jest animowanie aktywności ludzi, grup i wspieranie rozwoju organizacji. Przez lata zdobywali doświadczenie i wiedzę z szeroko rozumianej działalności Trzeciego Sektora, po to by odpowiadać na jak najtrudniejsze problemy czy wyzwania. Z małej organizacji stali się sporą strukturą z biurem głównym w Łodzi, biurami lokalnymi w Kutnie, Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach i Sieradzu, ponad 20 zatrudnionymi osobami i setkami osób współpracujących z nami przy różnych projektach. Stowarzyszenie prowadzi działalność wspierającą dla jednostek samorządu, a przy okazji jest animatorem wydarzeń i inkubatorem projektów w obszarze III sektora, ale nie tylko. Organizacja ta jest również realizatorem projektów pochodzących ze środków Unii Europejskiej.

Warszawa

Stołeczne organizacje pozarządowe współpracują z Pełnomocnikiem Prezydenta m.st. Warszawy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Jego zadania są podobne do tych, które ogólnie przyjęto na terenie całego kraju. Wiele zadań Miasto Warszawa zleca organizacjom czy ich federacjom. Celem takiego działania jest dotarcie do szerokiego grona odbiorców. Jednym z takich przykładów jest Warszawskie Centrum Współpracy Obywatelskiej, którego działania współrealizują Federacja „Centrum Szpitalna”, Federacja Organizacji Służebnych MAZOWIA, Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Centrum Wolontariatu w Warszawie. W ramach WCWO realizowane są: poradnictwo i konsultacje specjalistyczne, szkolenia, Inkubator organizacji pozarządowych, wsparcie warszawskiego wolontariatu czy animacja w celu powoływania partnerstw. Działalność ww. organizacji jest jednak wsparciem dla zadań realizowanych przez miasto. Większość zadań realizowana jest na podstawie konkursów ofert czy przetargów.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W imieniu prezydenta Warszawy współpracę z NGO prowadzi pełnomocnik ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi przy udziale komórek organizacyjnych ratusza. Do jego zadań należą między innymi organizowanie współpracy o charakterze pozafinansowym z organizacjami pozarządowymi, współpraca z Forum i Komisjami Dialogu Społecznego, realizowanie polityki m.st. Warszawy w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, prowadzenie spraw związanych z ujednolicaniem procedur obowiązujących w poszczególnych komórkach organizacyjnych Urzędu m.st. Warszawy w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, w szczególności w zakresie udzielania dotacji, pełnienie roli mediatora pomiędzy organizacjami pozarządowymi a m.st. Warszawą, w sytuacjach konfliktowych, koordynowanie działań komórek organizacyjnych Urzędu m.st. Warszawy w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi, przygotowywanie projektów rocznych programów współpracy m.st. Warszawy z organizacjami pozarządowymi, współtworzenie serwisu internetowego dla organizacji pozarządowych, prowadzenie internetowej bazy adresowej organizacji pozarządowych oraz internetowej księgi dotacji, monitorowanie zmian aktów prawnych dotyczących współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz umieszczanie ich na stronie internetowej m.st. Warszawy, reprezentowanie Prezydenta m.st. Warszawy na konferencjach i spotkaniach dotyczących problematyki sektora pozarządowego, organizowanie spotkań z organizacjami pozarządowymi, przedstawianie Prezydentowi m.st. Warszawy corocznych sprawozdań z działalności Pełnomocnika oraz wniosków ze współpracy m.st. Warszawy z organizacjami pozarządowymi, przeprowadzenie oraz koordynacja naboru ekspertów zatrudnianych do oceny merytorycznej ofert składanych w trybie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych; powoływanie zespołów ds. opiniowania ofert składanych w trybie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych, z wyłączeniem konkursów realizowanych przez dzielnice oraz konkursów ogłaszanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej, kontrola pracy zespołów opiniujących oferty składane w trybie otwartych konkursów ofert na zadania publiczne.

III. Rekomendacje, propozycje rozwiązań w Płocku

Zasady tworzenia partnerstwa publiczno - społecznego na prowadzenie Centrum Organizacji Pozarządowych i Inicjatyw Obywatelskich w mieście Płocku.

Aktywność mieszkańców oraz tworzonych przez nich grup obywatelskich (nieformalnych) oraz organizacji pozarządowych jest jednym z głównych warunków rozwoju lokalnego. Aktywność ta jest wciąż niewystarczająca, co powoduje m.in. niewykorzystanie wielu zasobów lokalnych i zewnętrznych. Aby temu zapobiec należy uruchamiać działania aktywizujące. Jedną z form działań aktywizujących jest szeroka działalność ośrodka wspierania sektora pozarządowego. Zadanie to powinno realizowane być na terenie gminy Płock poprzez działania informacyjne, promocyjne, animacyjne, doradcze, edukacyjne i integracyjne, a także wsparcie techniczne. Zadaniem Centrum ds. Organizacji Pozarządowych powinno być aktywizowanie mieszkańców, rozwój społeczny, co w dłuższej perspektywie poprawia jakość życia mieszkańców oraz organizacji pozarządowych. Misją Centrum powinno być wzmocnienie sektora pozarządowego i sektora obywatelskiego oraz wspieranie aktywności obywateli w działaniach na rzecz dobra wspólnego i poprawy jakości życia w społeczności lokalnej.

Zidentyfikowane obszary wsparcia.

W wyniku przeprowadzonych rozmów, spotkań, ankiet, wywiadów można przyjąć jako istotne elementy wsparcia dla organizacji pozarządowych:

- Pozyskiwanie funduszy na działalność statutową organizacji (fundarising)
- Wsparcie animacyjne
- Szkolenia w tym z zakresu księgowości i rozliczeń środków uzyskanych w ramach zadań powierzonych, grantów
- Prowadzenie, pomoc w prowadzeniu księgowości
- Wsparcie techniczne i technologiczne
- Udostępnienie miejsca rejestracji organizacji w tym usługi kancelaryjne

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W przypadku grup nieformalnych oraz inicjatyw obywatelskich dzięki realizowanym w ramach projektu spotkaniom udało się zidentyfikować kilka istotnych obszarów w jakich grupy nie zrzeszone w organizacjach pozarządowych oczekiwałyby wsparcia. Są to między innymi:

- Pozyskiwanie funduszy na inicjatywy grup nieformalnych i samopomocowych
- Animacja działań
- Integracja społeczności lokalnych oraz zwiększenie ich roli wobec samorządu

Dokonując analizy postulatów organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych można przyjąć, że w większość z problemów z jakimi borykają się te grupy są możliwe do zrealizowania w ramach już istniejącego Centrum ds. Organizacji Pozarządowych. Jednakże są to zwłaszcza problemy technologiczne związane z dostępem do infrastruktury samorządu. W przypadku działań wspierających pozyskiwanie środków na finansowanie działań czy animacji społecznej należy poczynić kroki w celu pozyskania specjalistów zewnętrznych w tych obszarach. Rolę tą mogą pełnić zarówno specjaliści pozyskani w ramach konkursów indywidualnych, ale w wyniku wcześniej wspomnianej analizy płockie organizacje pokładają nadzieję w działaniach wspólnych – partnerskich pomiędzy jednostką samorządu a płockimi NGO.

Istotnym elementem podczas przeprowadzanych konsultacji z grupami czy to formalnymi czy też nieformalnymi okazuje się zgoda do ograniczonej formy partnerstwa na prowadzenie w formie partnerstwa publiczno – społecznego Centrum ds. Organizacji Pozarządowych oraz wskazywana konieczność objęcia wsparciem przez Centrum inicjatyw obywatelskich. Analiza dokonana również przez specjalistów prowadzących spotkania w ramach niniejszego projektu wykazuje, że obecna konstrukcja formalno prawna Centrum jest wystarczająca w swej formie i nie wymaga zmiany. Jednakże okazuje się rozwiązaniem niedostatecznie elastycznym oraz nie obejmującym wszystkie z elementów wsparcia, a zwłaszcza wyżej wskazanych.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Prawidłowym oraz wydajnym wydaje się stworzenie konstrukcji partnerstwa publiczno – społecznego, ale tylko w ograniczonym zakresie.

Wracając do wcześniejszego rozdziału wskazującego różne formy działania centrów wsparcia oraz różnorodność form ich finansowania należy przyjąć, że wysoce wydajnym jest partnerstwo publiczno – społeczne w obszarach wyżej zdiagnozowanych jako dających duże wsparcie organizacjom pozarządowym oraz grupom nieformalnym.

Obszar	Możliwy zakres wsparcia
Fundarising	Pozyskiwanie środków zewnętrznych: <ul style="list-style-type: none"> • Granty instytucji rządowych, pozarządowych • Dotacje publiczne jak i prywatne • Środki pochodzące ze Funduszy Unii Europejskiej • Konkursy krajowe i zagraniczne • Przetargi i zapytania ofertowe (w ramach działalności gospodarczej jak i odpłatnej działalności statutowej) • Sponsoring, darowizny, zbiórki publiczne • Szkolenia w wyżej wymienionych obszarach oraz faktyczne wsparcie w aplikowaniu o środki finansowe
Animacja	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja środowisk lokalnych • Identyfikacja potrzeb (finansowych, technicznych, pozafinansowych) grup społecznych i społeczności lokalnych • Budowanie sieci współpracy i partnerstw – networking • Integracja i kreowanie możliwości integracji • Współdział w życiu środowisk • Promocja działań środowisk objętych współpracą

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szkolenia	<ul style="list-style-type: none"> • W obszarze samodzielnego pozyskiwania funduszy na działalność statutową • Księgowość i rachunkowość zarządcza oraz rozliczania dotacji i innych form wsparcia • Wykorzystania nowych technologii (aplikacji internetowych, wsparcia Office, CRM) • Inne
Księgowość	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia w zakresie jw. • Pomoc fizyczna w rozliczaniu lub prowadzeniu ksiąg rachunkowych
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • Dostęp do zasobów technicznych • Szkolenia z zakresu obsługi aplikacji • Wsparcie w wykorzystaniu nowych technologii • Audyt i pomoc inwestycyjna

Definicje zdiagnozowanych obszarów:

Fundarising

Proces zdobywania funduszy poprzez proszenie o wsparcie osób indywidualnych, firm, fundacji dobroczynnych lub instytucji rządowych i samorządowych. Zajmują się tym zawodowi fundraiserzy. Fundusze bywają zbierane na różne cele społeczne, przez organizacje prowadzące działalność charytatywną, religijną, naukową, sportową oraz domy dziecka, szpitale, hospicja, muzea, galerie sztuki, szkoły i uczelnie wyższe oraz wszystkie inne podmioty prowadzące działalność społecznie użyteczną.

Możliwe źródła fundarisingu:

- pozyskiwanie nowych darczyńców indywidualnych (budowanie bazy danych darczyńców)

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

Stowarzyszenie
Academia Economica

PARTNERZY

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- zintegrowane, wielokanałowe kampanie pozyskiwania funduszy z 1% podatku (e-mailing, direct mailing, blind mailing, prasa, telemarketing, online marketing, social marketing, outdoor i in.)
- zintegrowane kampanie fundraisingowe świąteczne i tematyczne
- zintegrowane kampanie fundraisingowe w sytuacjach kryzysowych (emergency appeals)
- kampanie marketingu bezpośredniego mające na celu budowanie relacji z darczyńcą programu
- pozyskiwania regularnych darowizn (regular giving, committed giving)
- programy lojalnościowe mające na celu utrzymanie pozyskanych darczyńców programu fundraisingowe dla najważniejszych darczyńców (major donors) doradztwo przy tworzeniu bazy danych darczyńców segmentacja darczyńców w bazie danych oraz zarządzanie relacjami z poszczególnymi segmentami (donor relationship management) materiały promocyjne i fundraisingowe (ulotki, foldery, biuletyny)
- Akcje fundrasingowe skierowane do darczyńców korporacyjnych (firm): pozyskiwanie nowych darczyńców korporacyjnych (budowanie bazy danych) tworzenie ofert sponsorskich, produktów fundraisingowych i programów pomocy dostosowanych do strategii CSR firmy doradztwo w zakresie pozyskiwania darów rzeczowych oraz darmowych usług od firm

Kampanie społeczne:

doradztwo w zakresie badań marketingowych, określenia motywacji odbiorców, kreacji marketingowej planowanie i realizacja kampanii społecznej

Animacja:

Animacja społeczna jest to proces rozwijania aktywności mieszkańców środowiska lokalnego. Słowo *animacja* pochodzi od słów łacińskich *anima* – dusza, *animatio* – ożywienie, *animus* – wigor i czasownika *animare*, *-are*, który w łacinie ma trzy znaczenia: 1) dąć, dmuchać, 2) tchnąć życie w coś, obdarzyć duszą, powoływać do życia., 3) pobudzić, dodawać odwagi, zachęcać, śmiałym czynić. W języku francuskim słowo *animer* znaczy wносить życie, dodawać siły do działania, zapoczątkować określone przedsięwzięcie, zachęcać.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Animacja to metoda edukacji, która polega na tym, że w jej trakcie nabywa się umiejętności i postawy społeczne i obywatelskie, które powodują pogłębienie uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, co z kolei przekłada się na ich aktywność na rzecz rozwoju lokalnego. Jej istota w tym znaczeniu sprowadza się do tego, że społeczeństwo poprzez aktywny udział w życiu społeczności sprawia, że w danym otoczeniu podnosi się jakość życia, wyższy jest poziom sprawności rozwiązywania problemów lokalnych oraz realizacji celów rozwojowych w porównaniu ze społecznościami lokalnymi, gdzie społeczeństwo nie jest „partycypujące”. W związku z powyższym podejmowanie animacji jest szczególnie preferowane w społecznościach biernych, zacofanych oraz zaniedbanych.

Szkolenia

Zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub udoskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych potrzebnych do wykonywania powierzonych obowiązków. Rodzaje szkoleń to między innymi: otwarte – dostępne dla wszystkich chętnych; zamknięte – organizowane na potrzeby konkretnej organizacji (na szkolenia tego typu uczestnicy są kierowani przez organizatora), wewnętrzne prowadzone przy pomocy własnej kadry szkoleniowej organizacji oraz zewnętrzne – zlecone wyspecjalizowanym firmom szkoleniowym.

Księgowość

Księgowość polega na rejestracji w ujęciu pieniężnym, a niekiedy w ujęciu ilościowym, odpowiednio udokumentowanych zdarzeń gospodarczych, które powodują zmiany w majątku jednostki gospodarującej i źródłach jego pochodzenia. Rachunkowość organizacji nieprowadzącej działalności gospodarczej prowadzona jest na podstawie zapisów ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Obowiązek prowadzenia rachunkowości według przytoczonych przepisów, dotyczy osób prawnych (fundacje i stowarzyszenia), ale także jednostek, które nie podlegają rejestracji w KRS np. stowarzyszeń zwykłych czy uczniowskich klubów sportowych. Jeśli organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej może zastosować pewne uproszczenia w prowadzeniu rachunkowości wynikają one z uproszczonego wzoru sprawozdania finansowego oraz z możliwości odstąpienia od zasady ostrożnej wyceny. Rozpoczęcie przez organizację działalności gospodarczej powoduje utratę powyższych uprawnień, m.in. konieczność sporządzania bardziej rozbudowanego sprawozdania finansowego według wzoru określonego w ustawie o rachunkowości.

Informatyka:

Współczesne technologie informatyczne wyposażają organizacje w najróżniejsze narzędzia wspierające je w codziennej działalności. Umożliwiają gromadzenie i przetworzenie, a także udostępnienie praktycznie dowolnej ilości danych, które mogą pojawić się w organizacji. Co więcej, najnowsze wersje systemów wspomagających zarządzanie zawierają mechanizmy pozwalające menedżerom, a więc nie tylko informatykom, stosunkowo łatwo i samodzielnie tworzyć na podstawie tych danych potrzebne im raporty i analizy. Systemy informatyczne to również narzędzia pracy codziennej w niemal wszystkich obszarach płaszczyzny komunikacji, zarządu czy relacji między organizacjami.

Systemy informatyczne stanowią obecnie fundament sprawnego funkcjonowania wielu organizacji. Zadaniem tych systemów jest już nie tylko automatyzacja rutynowych, wykonywanych z dużą częstotliwością czynności takich jak fakturowanie, księgowanie wpłat czy prowadzenie różnych rejestrów, ale wspieranie kierownictwa w podejmowaniu decyzji. Ich zasadniczym zadaniem jest dostarczanie użytkownikowi informacji umożliwiających przeanalizowanie zaistniałej sytuacji oraz podjęcie właściwej decyzji. Są to systemy, które sprawiają, że pracownicy są lepiej przygotowani do podejmowania przemyślanych decyzji a ich praca jest bardziej efektywna.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podsumowując należy podkreślić wyjątkowość każdego z obszarów w jakim organizacje oraz grupy nieformalne oczekują wsparcia. W wywiadach, spotkaniach, konsultacjach udział wzięło kilkanaście organizacji oraz kilkadziesiąt osób je reprezentujących oraz osób nie związanych z formalnymi jednostkami NGO. W związku z powyższym należy przyjąć, że wnioski zostały oparte o reprezentatywną grupę, a to pozwala twierdzić, że powyżej przytoczone obszary w jakich grupy społeczne oczekują wsparcia są istotne dla większości z nich. W związku z formalnymi możliwościami realizacji formuły partnerstwa publiczno – społecznego w ograniczonym zakresie należy przyjąć procedurę obowiązującą w gminie Płock jako tą najbardziej efektywną na daną chwilę. Szczególną uwagę należy zwrócić także na poszerzenie kompetencji Centrum ds. Organizacji pozarządowych, a za czym idzie i Pełnomocnika Prezydenta ds. Organizacji Pozarządowych o wsparcie dla inicjatyw pozarządowych. Centrum powinno być szczególnym miejscem na mapie aktywności społecznej miasta Płocka dzięki wsparciu jednostek samorządu wobec organizacji trzeciego sektora oraz grup nieformalnych.

Człowiek najlepsza inwestycja!

LIDER PROJEKTU

Gmina Miasto Płock

PARTNERZY

Stowarzyszenie
Academia Economica

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Oddział Regionalny w Płocku

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego